Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

09.09.2026. Nr. 6-2/965

Uz 31.08.2026

Daugavpils Saskaņas pamatskolai
Paziņošanai e-adresē

Par sankciju piemērošanu par mobilo tālruņu lietošanas aizlieguma pārkāpumiem

Tiesībsarga birojs ir saņēmis Daugavpils valstspilsētas pašvaldības Daugavpils Saskaņas pamatskolas lūgumu sniegt skaidrojumu, kādas sankcijas izglītības iestāde ir tiesīga piemērot izglītojamam par Izglītības likuma 36. panta sestajā daļā noteiktā mobilo tālruņu lietošanas aizlieguma pārkāpumu, tostarp gadījumos, kad pārkāpums izdarīts atkārtoti vai sistemātiski.

[1] Izglītības likuma 36. panta sestā daļa noteic, ka, īstenojot izglītības programmas, kā arī ar tām saistītos mācību un audzināšanas pasākumus, izglītības iestāde nosaka tehnisko līdzekļu (mācību un audzināšanas procesā un saziņā izmantojamo tehnisko ierīču, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju, iekārtu, robotikas detaļu un programmatūru) izmantošanas nosacījumus un kārtību. Minētā tiesību norma vienlaikus paredz, ka pirmsskolas vecuma un 1. – 9. klases izglītojamiem izglītības iestādē ir aizliegts lietot mobilos tālruņus, izņemot gadījumus, kad pedagogs ir atļāvis tos izmantot izglītības procesā.

Izglītības likumā nav noteiktas konkrētas sekas par mobilā tālruņa lietošanas aizlieguma pārkāpumu. Tāpat likums neaizliedz izglītojamam glabāt mobilo tālruni, atrodoties izglītības iestādē.

Izglītības likuma 54. pants paredz izglītojamā pienākumu ievērot izglītības iestādes nolikumu vai satversmi un iekšējos normatīvos aktus, tostarp iekšējās kārtības noteikumus, kā arī izglītības iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas personas norādījumus. Līdz ar to izglītības iestādei patstāvīgi jāizvērtē praktiski piemērotākais veids, kā nodrošināt mobilā tālruņa lietošanas aizlieguma ievērošanu, un iekšējā regulējumā jānosaka gan aizlieguma īstenošanas kārtība, gan rīcība šīs kārtības pārkāpuma gadījumā. Izglītības iestādes autonomija nav neierobežota, tādēļ iekšējos

noteikumos paredzētajiem pasākumiem jāatbilst ārējiem normatīvajiem aktiem un vispārējiem tiesību principiem.

[2] Pasākumi par mobilā tālruņa lietošanas kārtības pārkāpumu vispārīgi var būt tādi paši kā par citiem izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumiem. Atkārtota vai sistemātiska pārkāpuma gadījumā var paredzēt pakāpeniski intensīvākus organizatoriskus, audzinošus un atbalsta pasākumus. Par katru pārkāpumu jāinformē bērna vecāki vai likumiskie pārstāvji. Praksē var būt nepieciešama arī viņu iesaiste, piemēram, lai noskaidrotu pārkāpuma iemeslus un vienotos par turpmāku bērna interesēm atbilstošu risinājumu. Tomēr vecāku iesaistei būtu jābalstās sadarbības principā, tāpēc tai nevajadzētu veidot bērnam priekšstatu, ka izglītības iestādes un vecāku sadarbība pati par sevi ir soda līdzeklis.

Nosakot un piemērojot pasākumus mobilā tālruņa lietošanas aizlieguma pārkāpuma gadījumā, ieteicams ņemt vērā šim nolūkam jau sagatavotās vadlīnijas, kā arī konsultēties ar Daugavpils pilsētas Izglītības, jaunatnes un sporta pārvaldi, lai, iespējams, veidotu arī vienotu praksi atbildības noteikšanā pašvaldības izglītības iestādēs par šo iestāžu iekšējo noteikumu pārkāpšanu.

Bērnu aizsardzības centra vadlīnijās izglītības iestādēm bērnu tiesību aizsardzībā[1] sniegtas vispārējas rekomendācijas izglītības iestādēm iekšējās kārtības noteikumu izstrādei, tostarp par atbildības noteikšanu par iekšējo noteikumu neievērošanu. Savukārt Izglītības un zinātnes ministrija ir izstrādājusi vadlīnijas tieši par mobilo tālruņu un citu tehnisko līdzekļu izmantošanu izglītības iestādē[2]. Aicinām ar tām iepazīties, jo vadlīnijās ietverti nozīmīgi un praktiski izmantojami apsvērumi gan par iespējamiem tālruņu glabāšanas, nodošanas un saņemšanas risinājumiem, gan par rīcību iekšējo noteikumu, tostarp mobilā tālruņa lietošanas aizlieguma pārkāpuma gadījumā.

[3] Pirms pārkāpuma seku noteikšanas un piemērošanas ieteicams apsvērt tādus organizatoriskus risinājumus, kas novērš vai samazina attiecīgā aizlieguma pārkāpšanas iespēju. Iekšējā regulējumā iespējams noteikt, kur un kā mobilie tālruņi glabājami laikā, kad to lietošana nav atļauta. Piemēram, izglītības iestāde var paredzēt, ka mobilajiem tālruņiem ir izslēgta skaņa un tie tiek ievietoti izglītojamo somās, individuālās glabāšanas vietās vai speciāli paredzētā glabātavā. Ierīces izslēgšanu nav pamata noteikt. Tāpat Tiesībsarga biroja ieskatā mobilo tālruņu nodošana speciālā glabātavā

[1] Bērnu aizsardzības centrs (Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija). 2019. Rokasgrāmata bērnu tiesību aizsardzības jautājumos. Vadlīnijas izglītības iestādēm bērnu tiesību aizsardzībā.
[2] Izglītības un zinātnes ministrijas 2026. gada vadlīnijas par mobilo tālruņu un citu tehnisko līdzekļu izmantošanu izglītības iestādē,

nebūtu primārais risinājums, jo likums neaizliedz bērniem mobilo tālruņu glabāšanu laikā, kad to lietošana nav atļauta. Līdz ar to prasība visiem izglītojamajiem obligāti nodot mobilos tālruņus glabātavā uzskatāma par nesamērīgu, savukārt šāds pasākums varētu būt kā individuālas sekas gadījumos, kad izglītojamais atkārtoti pārkāpj noteikto mobilā tālruņa lietošanas aizliegumu.

Papildus tam, ņemot vērā regulārus Latvijas gaisa telpas apdraudējuma riskus, mobilo tālruņu glabāšanas kārtībai būtu jāpanāk līdzsvars starp nepieciešamību novērst ierīču neatļautu lietošanu izglītības procesā un nepieciešamību nodrošināt to saprātīgu pieejamību apdraudējuma vai krīzes situācijā, kad izglītojamiem nepieciešams nekavējoties atstāt mācību telpu un atbilstoši izglītības iestādes vai atbildīgo institūciju norādījumiem pārvietoties uz citu vietu.

[4] Pārkāpuma seku piemērošanai ir jāpapildina, nevis jāaizstāj preventīvie, audzinošie un atbalsta pasākumi. Izglītības process ietver ne tikai mācību, bet arī audzināšanas darbu, tādēļ izglītības iestādei primāri būtu jāfokusējas uz pieņemamu attieksmju[3] veidošanu izglītojamajiem, lai izglītības iestādes iekšējo noteikumu ievērošana kļūtu pašsaprotama. Turklāt iekšējo noteikumu pārkāpumi var norādīt gan par nepietiekamu noteikumu skaidrību vai nepieciešamību tos rūpīgāk izskaidrot izglītojamajiem, gan nepieciešamību pilnveidot izglītības iestādes īstenoto audzināšanas darbu.

Ar cieņu

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja Laila Grāvere

[3] Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumi Nr. 480 “Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība”.